

Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?

ARIËNS
PRIJS

Inleiding

"Maak ons vindingrijk en moedig
om broederlijk / zusterlijk bij te staan
al wie berooid zijn en verdrukt".

Dit is een citaat uit het Eucharistisch gebed XIIC, geschreven in Zwitserland in 1972. Alfons Ariëns leefde een eeuw eerder: van 1860 - 1928. Toch geeft deze bede goed weer wat karakteristiek was in het diaconale werk van Alfons Ariëns. Hij richtte zich op al wie berooid was of verdrukt. Hij deed dit vindingrijk en moedig en wilde dit op broederlijke wijze doen.

Vindingrijk

Door veel studie en door veel te luisteren naar de arbeiders, de berooiden en verdrukten van zijn tijd, werd Ariëns zich er steeds meer van bewust, dat caritas en aalmoezen tekort schoten. Hij moest nieuwe wegen vinden, om arbeiders tot hun recht te laten komen. Daarom richtte hij een arbeidersbond op, zodat arbeiders samen konden vechten voor een rechtvaardig loon en voor verbetering van de arbeidsvoorwaarden. Meer geld alleen bracht arbeiders niet op een hoger niveau. Ze zouden moeten kunnen sparen. Daarom richtte hij een volksspaarbank op. Door ziekte vervielen arbeiders weer in de bedeling. Om dit te voorkomen richtte hij een ziekenfondsverzekering op.

Maar alleen materiële verbetering vond hij niet voldoende. Hij zei hierover: "Een werkman staat veel te hoog om daarmee goed af te zijn. Hij bestaat niet uit maag en spieren. Zijn ziel moet gevoed worden, geest en hart." Daarom richtte hij naast de bond ook de vereniging op met verenigingsgebouwen voor muziek en toneel, voor geestelijke ontwikkeling en vorming. Velen waren hiertoe niet in staat omdat ze afgestompt waren vanwege drankmisbruik. Dus richtte hij een vereniging op ter bestrijding van drankmisbruik. Bij allerlei andere diaconale initiatieven was Ariëns altijd betrokken.

Moedig

Zijn diaconaal werk liep veel verzet op. Niet alleen bij de welgestelden, die zich bedreigd voelden in hun bevoorrechte positie. Maar ook binnen de kerk en bij collega-priesters. Men verweet hem, dat al deze diaconale activiteiten niet bij een priester pasten. Anderen maakten hem verdacht als een gevaarlijke nieuwlichter, ontrouw aan de kerkelijke traditie. Hij verdedigde zich onverschrokken en met open vizier tegen heimelijke verdachtmakingen. En hij ging moedig door.

Broederlijk bijstaan

Voor Ariëns had de zorg voor de berooiden niet het karakter van bedeling van bovenaf. Hij wist zich de gelijke van de arbeiders in hechte solidariteit. Als hij optreedt voor een publiek, dat hij omschrijft als 'een kring van uitgelezen burgers' begint hij met de opmerking: "Ik ben wel geen werkman, maar ik heb mijn opvoeding toch voor een groot deel onder de mannen van het volk genoten. De mannen van de blauwe kiel, van hamer en weversspool zijn sinds vijf jaar mijn dagelijksche kameraden: hun omgang heeft mij gemaakt wat ik ben, heeft mij min of meer gestempeld tot een der hunnen."

Onze tijd verschilt enorm van de samenleving waarin Ariëns leefde. Maar ook wij worden uitgedaagd om temidden van allerlei berooiden en verdrukten vindingrijk nieuwe wegen te zoeken. De prijs voor diaconie is ingesteld vanuit het vertrouwen, dat parochies elkaar kunnen helpen en stimuleren om creatief en vindingrijk diaconale projecten op te zetten. Ook kunnen we op deze wijze elkaar bemoedigen om moedig door te gaan, ook als we op onbegrip of op verzet stuiten. We weten dat we niet 'vanuit de hoogte' mogen helpen. Maar in de praktijk komen we toch vaak zo over. We moeten er voortdurend op bedacht zijn om werkelijk broederlijk / zusterlijk solidair nabij te zijn.

Ik ben blij dat de diaconieprijs de naam van Alfons Ariëns draagt. Voor de winnaars van de prijs en voor alle anderen moge de naam Ariëns een uitnodiging zijn om vindingrijk en moedig broederlijk / zusterlijk bij te staan al wie berooid zijn en verdrukt.

dr P.A.G. Rentinck,
vicaris generaal

DKCI 2004

PAROCHIELE
CARITAS
INSTELLING

Nelleke Serrarens Wijngaards sprak met mevrouw Willy van Bethray en de heer Walter Rovers, leden van de Interparochiële werkgroep Noodopvang asielzoekers, Doetinchem

Hoe is het begonnen?

Reportages over vluchtelingen op de tv hadden hen al geraakt.

Toen kwam er in oktober 2000 een brief van Gerard Beltman op de pastorie van Onze Lieve Vrouw in Doetinchem: 'Is er op de pastorie woonruimte voor uitgeprocedeerde asielzoekers?'

Het ging om mensen die – in afwachting van vertrek – legaal nog een tijd in Nederland zijn, maar geen enkele opvang en verzorging meer krijgen.

Pastoor Hendriksen legde de brief niet terzijde maar zag deze als een uitnodiging. Hij besprak de brief eerst intern: met huisgenote, secretariaat en met de mensen die dagelijks op de pastorie komen. Daarna met het parochiebestuur.

Er kwamen heel verschillende reacties, niet allemaal enthousiast. In de Bijbel lezen we: "Ik had honger maar jij gaf me te eten." Eén parochiaan vroeg zich af of je dat wel zo letterlijk moest nemen!

Maar: het parochiebestuur gaf het groene licht; het mocht beginnen als een experiment!

Een enthousiaste groep (nu nog steeds in dezelfde samenstelling) ging aan de slag. Ze lieten zich raden door andere groepen die in de regio al bezig waren met de opvang van vluchtelingen en kregen waardevolle adviezen. Zo zijn er ook een onderwijzeres en een verpleegkundige bij gehaald, in verband met respectievelijk taalonderwijs en medische begeleiding.

Er werd een girorekening geopend, aan publiciteit gedacht, heel veel vergaderd, hard gewerkt.

De werkgroep was interparochieel, want ze wilden dat het project door alle vier de parochies van Doetinchem breed gedragen werd. In de kerken werd aandacht gevraagd voor de inrichting van de kamers voor de vluchtelingen. In een mum van tijd hadden ze bedden, beddengoed etc., meer dan voldoende!

Met veel inzet en ook financiële steun vanuit de vier parochies startte de opvang op 1 mei 2001: een gezin uit Oezbekistan kwam in de pastorie wonen.

Door de regelmatige contacten, ook met de grote groep vrijwilligers, werd de zaak van de vluchtelingen van een 'ver van mijn bed show' tot een zaak van persoonlijke betrokkenheid van velen. Hulp, in de vorm van meegaan naar instanties maar ook in het geven van een box, speelgoed, kleding, bleef groeien. Ook in het parochieblad van Doetinchem is er regelmatig informatie over te vinden.

Willy en Walter spreken over een 'steen in de vijver die steeds grotere kringen maakt': steeds meer mensen raken erbij betrokken.

Om hoeveel mensen gaat het?

Tot nu toe hebben twintig vluchtelingen een tijd op de pastorie gewoond. Op een gegeven moment zelfs vijf mensen tegelijk, uit drie verschillende landen. Dat was druk, ook voor de mensen zelf. Ze leven continu in grote onzekerheid.

Het gaat vaak om de moeilijker situaties, asielzoekers die elders niet makkelijk een plek krijgen, bijvoorbeeld iemand met een besmettelijke ziekte, psychiatrische patiënten.

De interparochiële werkgroep maakt inmiddels ook deel uit van de (oecumenische) werkgroep Noodopvang Doetinchem (nu 27 mensen in de opvang) en, samen met groepen uit de regio, van de Stichting Noodopvang Achterhoek (totaal 65 plaatsen beschikbaar).

De interparochiële werkgroep draagt zorg voor de mensen die tijdelijk op de pastorie verblijven en als ze daar zijn, worden de kosten ook door de werkgroep, dat wil zeggen door de parochies, gedragen.

Hoe is de politiek erbij betrokken geraakt?

Door de opvang van asielzoekers op de pastorie is de problematiek in de loop van 2001 uitdrukkelijker op de politieke agenda van de gemeente Doetinchem gekomen. Op een gegeven moment dreigde een gezin met vier kinderen per direct uitgezet te worden. De werkgroep heeft toen deze mensen op de trappen van het gemeentehuis gezet. Deze regelrechte confrontatie (en de publiciteit daarover) leidde er uiteindelijk toe dat de gemeente Doetinchem zich ging engageren met het lot van uitgeprocedeerde asielzoekers en hierin een voortrekkersrol in de regio op zich nam.

Willy van Bethray en Walter Rovers, leden van de interparochiële werkgroep noodopvang asielzoekers in Doetinchem

Wat heeft het voor jullie persoonlijk betekend?

"We hebben het gevoel tenminste iets te doen. Je ziet ook hoe de maatschappelijke betrokkenheid in de parochies er door groeit. Je krijgt een band met de hele wereld en met name met de situatie van vluchtelingen van overal. Het is niet vrijblijvend meer. Door het persoonlijk contact raakt het met je hele zijn verweven. Het is verrijkend. Ook de band in de groep is hartverwarmend.

Wel moet je leren afstand te nemen. De situatie van de vluchtelingen is soms zo schrijnend dat het je meer dan volledig in beslag gaat nemen. Je ligt er van wakker. Een goed advies was toen: 'Probeer een goede buurvrouw/buurman te zijn': help waar nodig, maar neem een gezin niet over.

En ook: Je moet de verantwoordelijkheden daar leggen waar ze horen. Zo hebben ook de gemeenten hun eigen verantwoordelijkheid in de zorg voor vluchtelingen. En ook de vluchtelingen zelf dragen hun eigen verantwoordelijkheid. Dus als werkgroep niet alléén alles op je rug nemen, maar de zorg en de vreugde delen."

Zeker doordat de vluchtelingen op de pastorie wonen, is er een grote uitstraling naar de parochies. Soms ook vertellen vluchtelingen iets tijdens een viering of wordt er in verschillende talen het Onzevader gebeden.

De mensen kennen hen en zo groeit het engagement van velen. Dat is prachtig. Het heeft een sneeuwbaaleffect. Diaconie krijgt zo handen en voeten!

Op de vraag of zij het weer zouden doen, zeggen Willy en Walter dan ook volmondig: "ja!"

Nelleke Serrarens Wijngaards

Hoe kan ik voor jou

een naaste zijn?

Epe: sociaal netwerk

"Het is allemaal begonnen met een verzoek van de hervormde diaconie aan de raad van kerken van Epe. Er waren problemen gesignaleerd met de sociale dienst van de gemeente. Cliënten werden er onheus behandeld, dat was wat het meeste stak. Maar er was meer: om te beginnen waren er de onmogelijke openingstijden: je kon er alleen van 10-11 uur 's morgens terecht. Daarmee werd al een drempel gelegd. Kon je niet op een andere tijd: jammer dan. En wanneer je dan eindelijk wel contact had, werden zaken regelmatig niet uitgevoerd conform de wet en de mogelijkheden die er voor de sociaal zwakkeren zijn. De mensen van de hervormde diaconie schreven: laten we de wethouder uitnodigen en met hem samen een plaatje maken van wat er daar nu aan de hand is. Dat is gebeurd. Niet ieder is uiteindelijk gelukkig met de uitslag van het verhaal: Epe is te klein voor een eigen sociale dienst: deze werd verplaatst naar Apeldoorn. Sindsdien zijn er veel minder klachten, maar een nabije sociale dienst kwam er niet; alleen voor een rollator of een fiets kun je nog terecht in Epe. En er is weinig zicht op wat er met Epenaren gebeurt in het verre Apeldoorn. De openingstijden zijn nu in ieder geval wel verruimd. Nu houdt 'De arme kant van Apeldoorn' de zaken daar zo nauwkeurig mogelijk in de gaten."

Aan het woord is Hans Borgers, voorzitter van de rooms-katholieke parochiële caritasinstelling. Op dit moment is hij de voorzitter van het netwerk van de kerken dat uit de eerder genoemde samenwerking is ontstaan. Armoedebestrijding is het eerste en belangrijkste doel. Werkten de kerken eerst voor eigen mensen met eigen middelen, nu werkt men voor alle armen. De nood staat voorop. En het netwerk springt in als anders niemand helpt en de hulpvraag de eigen kerken te boven gaat. De financiële middelen bestaan vooral uit giften.

"We helpen totdat het zonder hulp gaat: de mensen worden dus gevolgd. De signalering van de nood verloopt via de diaconieën en de parochiële caritas. Is samenwerking gewenst, dan gaat men via een draaiboek te werk. Drie mensen uit drie verschillende kerken nemen de leiding op zich. En wanneer er hulp nodig is staan de kansels van dertien kerken open voor een vraag of mededeling! Zo'n samenwerking is er zelfs op de Veluwe mogelijk!" Men is er trots op. Samenwerken viel eigenlijk mee: er werden meer moeilijkheden verwacht omdat de kerken onderling nogal verschillen. Het netwerk is intussen gegroeid. Er is niets geforceerd; enkel door het motiveren van elkaar kwamen de schapen over de dam van de samenwerking. Dit is eigenlijk uniek. Mede daardoor wordt het sociale netwerk ook door de politiek serieus genomen. Maar er zijn dingen die nog beter kunnen. Zo is men nu bezig om te komen tot een goed vrijwilligersbeleid.

Tijdens het generale pardon zat het asielzoekerscentrum vol; zo'n honderd personen (intussen staat het leeg: het is geruisloos leeggemaakt!). In die tijd werden er door het netwerk twee nachtwakes georganiseerd. Het protest heeft gewerkt: met name via Groen Links heeft men het een en ander door de gemeenteraad gekregen; er zijn nu vier caravans beschikbaar voor uitgeprocedeerden. Deze worden bekostigd door het netwerk. Elf mensen kregen door het netwerk hun woonvergunning. Het netwerk is met name door deze werkzaamheden heel bekend in de omgeving.

In de periode van de MKZ-crisis heeft het netwerk een avond belegd om alles in christelijk perspectief met elkaar te bespreken. Het was een avond van de raad van kerken, maar het netwerk was het cement. Er werd een folder gemaakt en men houdt zich nu ook bezig met alternatieve wijze van het betalen met gesloten beurzen via diensten aan elkaar. Al met al is dit een verhaal van mensen die het goed doet te helpen met effect en plezier!

John Brohm

Epe tijdens de MKZ crisis. Bron: ANP.

ARIËNS PRIJS

De Ariënsprijs

In 2002 is besloten om in het aartsbisdom Utrecht een diaconale prijs in het leven te roepen met de naam 'De Alphons Ariënsprijs voor diaconie'. In de eerste helft van de vorige eeuw toonde deze priester van ons bisdom een grote betrokkenheid bij de in armoede verkerende arbeidersgezinnen in Twente. De prijs zal één keer in de twee jaar uitgereikt worden. Dit zal gebeuren door middel van een publieke presentatie van de genomineerden. Dit jaar wordt hij voor de eerste keer uitgereikt door kardinaal Simonis. De prijs zal € 2000 zijn. Deze uitreiking zal worden geëvalueerd en bij een goede waardering vindt er over drie jaar een volgende plaats.

Op 9 oktober zal de prijs tijdens een feestelijke manifestatie uitgereikt worden. Informatie over deze feestelijke gebeurtenis vindt u elders in deze krant. (p12)

Waarom deze prijs?

Met het verstrekken van deze prijs worden twee doelen nagestreefd:

- De prijs is een stimulering voor initiatieven op het terrein van diaconie waarvoor anders geen geld is.
- De prijs is een instrument om diaconie meer publiciteit en aandacht te geven in de geloofsgemeenschap.

Om aan deze tweede doelstelling gestalte te geven, is deze krant gemaakt met een presentatie van de projecten van de genomineerden. De krant zal breed verspreid worden.

Wie zijn de sponsors?

De Ariënsprijs voor diaconie wordt mogelijk gemaakt door de Diocesane Katholieke Caritas Instelling.

Voor welke activiteit?

Om te bepalen welke activiteiten in aanmerking komen is het nog eens goed te omschrijven wat de commissie 'Diaconale Prijs' onder diaconie verstaat. Diaconie is dienst vanuit de geloofsgemeenschap aan mensen in nood. Deze dienst kan op verschillende manieren tot uitdrukking komen. Ten eerste, heel praktisch, door het geven van noodhulp aan mensen die kampen met een acuut probleem en/of tekort. Ten tweede, ook heel praktisch, door het geven van zorg aan mensen die dat nodig hebben. Ten derde, meer actiegericht, door het blootleggen van de omstandigheden en structuren die de menselijke waardigheid en gelijke berechtiging aantasten. Ten slotte kan de diaconale dienst gericht zijn op het verzoenen van mensen met elkaar.

De activiteit kan dus in zijn feitelijke uitvoering heel praktisch maar ook studieuze of onderzoekende van aard zijn, of een combinatie van beide.

Welke criteria heeft de commissie Ariënsprijs gehanteerd voor toekenning?

De activiteit:

- is stimulerend of appellerend
- sluit aan bij actuele gebeurtenissen of ontwikkelingen
- is vernieuwend, verrassend, origineel of onverwacht
- is interessant en navolgenswaardig
- betreft het terrein van de diaconie (hulp, strijd, solidariteit)
- is verbonden met andere terreinen van kerkzijn: liturgie, catechese en gemeentebouw
- is eenmalig van aard zijn: al gedaan of nog in uitvoering
- is binnenkort: met een plan van organisatie en de garantie voor een daadwerkelijke uitvoering
- betreft personen/groepen of instellingen die moeilijk aan geld kunnen komen en/of met kleine budgetten werken
- draagt een ideaal uit: gelijkberechtiging van alle mensen, stop aantasting menselijke waardigheid
- bevordert de samenwerking en/of bondgenootschap tussen groepen mensen of organisaties met gelijksoortige initiatieven bevorderen

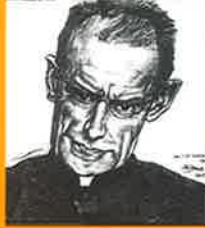
N.B. Voor een nominatie is het niet noodzakelijk dat een activiteit aan alle criteria voldoet. Voor alle duidelijkheid, het kunnen en mogen bestaande groepen zijn, als het maar nieuwe en vernieuwende activiteiten betreft. Wanneer éénmalige activiteiten worden genomineerd, dan is in de beoordeling meegewogen of in de toekomst een vervolg of nieuwe activiteiten voorzien zijn.

Wat zijn afwijzende criteria?

Op voorhand kunnen we de volgende punten aanreiken:

- De prijs is geen beloning voor een jarenlange inzet.
- De prijs dient niet om een vastgelopen activiteit nieuw leven in te blazen.
- Langlopende activiteiten komen niet in aanmerking.

John Brohm

Alphons Ariëns

ALPHONS ARIËNS: SPIEGEL NAAR ONZE TIJD

Geboren in een welgesteld milieu, goed opgeleid – hij promoveerde tot doctor – en priester lag de toekomst voor Alphons Ariëns open, zou je zo denken. Het pakte anders uit. Zijn studie theologie, filosofie en wijsbegeerte leidde hem niet naar een carrière in de kerk of wetenschap maar naar een levensloop die hem verbond met mensen aan de onderkant van de samenleving.

Geboren in 1860 en overleden in 1928 leefde Ariëns in een tijd van grote maatschappelijke veranderingen. Wetenschap en techniek gingen een belangrijke rol spelen, de gevolgen van de industrialisatie maakten dat veel mensen rechteloos en machteloos werden. Het was een tijd van sociale klassen, dat de 'heren' wisten wat goed was voor de arbeider. Een tijd ook dat de elites in kerk en staat hecht met elkaar waren verbonden. Een veelzeggende uitspraak uit die tijd is: houd jij ze dom (kerk) dan houd ik ze arm (industriële). Het was dus niet gewoon dat een kapelaan in Enschede zich ging bemoeien met de arbeiders en arbeidsomstandigheden. Het is niet duidelijk waarom een gestudeerde man als Alphons Ariëns benoemd werd als kapelaan in Enschede, een in die tijd een kleine textielstad in Twente. Wel weten we dat hij hier de gevolgen zag van de opkomende industrialisatie: de door armoede gedreven middenstand werd gedwongen haar kinderen naar de fabrieken te sturen, er ontstond een trek van het platteland naar de fabriek in de stad en de mensen werden afhankelijk van de nukken van de werkgever. En deze had slechts oog voor de werkracht van mannen, vrouwen én kinderen; vaak ontsnapten fatsoenlijke beloning, slechte arbeidsomstandigheden, een karig loon en slechte huisvesting aan zijn aandacht. De gevolgen hiervan waren ontworpen familiebanden, armoede, overmatig drankgebruik en hoge sterftecijfers, met name onder kinderen.

Zien, oordelen, handelen

De encycliek Rerum Novarum van paus Leo de XIII in 1891 ging over het sociale vraagstuk.

Kapelaan Ariëns die in 1886 zijn aanstelling in Enschede kreeg, trok zijn eigen plan. Tijdens zijn studie had hij ervaring opgedaan in het buitenland en zag dat door de veranderingen die zich voltrokken in de samenleving, de conventionele methoden van kerkelijke zielzorg niet meer voldeden.

Hulp aan armen door middel van traditionele bedeling was niet langer genoeg; ook de oorzaak van de armoede zou moeten worden onderzocht en aangepakt. Ariëns bleef directe hulp aan armen geven maar gelijktijdig maar sprak hij de werkgevers en overheden aan op hun verantwoordelijkheid. Hij deed persoonlijk onderzoek in de fabriek naar de arbeidsomstandigheden; systematisch verschaft hij zich gegevens om zijn aanklacht gedegen te onderbouwen. Hij ging te werk vanuit het principe van 'zien, oordelen, handelen', de bekende werkwijze die een halve eeuw later door Joseph Cardijn aan de katholieke arbeidersjeugd doorgegeven werd.

Hij was het die de arbeiders aanspoorde zich te organiseren tot een vakbond zodat ze konden opkomen voor eigen rechten. Hoewel slechts als geestelijk adviseur schroomde hij niet zelf actief betrokken te raken. Zo stelde hij zijn hele eigen bezit beschikbaar voor het oprichten van een coöperatieve textielfabriek in Haaksbergen toen door een staking veertig arbeiders werden uitgesloten van arbeid. Zijn opstelling werd hem niet door iedereen in dank afgenomen, niet door zijn kerkelijke superieuren en niet de door de werkgevers. Minder moeite zullen ze hebben gehad dat Ariëns zich bezig hield met het drankmisbruik dat welig tierde onder de arbeidersbevolking. Maar ook hier gold dat aandacht voor de oorzaak van het drankmisbruik zeker zo belangrijk was als het drankmisbruik zelf.

Waardigheid, bevestiging en zelfbewustzijn

Altijd heeft bij hem de bevestiging van de mens voorop gestaan. De mens die zijn waardigheid en zelfbewustzijn terug moest krijgen om zo zijn eigen toekomst ter hand te kunnen nemen.

Persoonlijk heeft hij door zijn opvattingen, maar meer nog door zijn handelen, het nodige te verduren gehad. Zijn overplaatsing naar het landelijke Steenderen in 1901 veranderde niets in dat handelen, een andere omgeving met andere problemen maar de inzet bleef. Het portret dat Jan Toorop in 1907 van Ariëns tekende laat een markante, maar ook getekende kop zien. In 1908 volgde nogmaals een overplaatsing naar Maarssen waar hij tot 1928 zou blijven. De Arbeidersbeweging liet zich inmiddels al niet meer wegdenken en er was ook een aantal andere collega-priesters dat zich maatschappelijk actief toonde. Het tij keerde en er kwam schoorvoetend erkenning zowel binnen als buiten de kerk. Nadat zijn gezondheid hem meer en meer in de steek liet, overleed Ariëns in 1928 in Amersfoort. Het einde van een bewogen leven en van een markante persoonlijkheid die op de drempel van de 20ste eeuw de moed had zijn gaven in dienst te stellen van mensen aan de onderkant van de samenleving.

Miny Bouwmeester

In gesprek met de Humanitaire Opvang Dakloze Asielzoekers (HODA) in Heino

Zij stellen zich voor

Joost van der Vliet (voorzitter): "Mijn inspiratie komt voort uit mijn gevoel voor rechtvaardigheid en de behoefte om mensen in moeilijke omstandigheden te steunen. Het initiatief voor de HODA is in 2002 ontstaan. Mijn vrouw die les geeft op de basisschool in Heeten, kwam thuis met de boodschap dat een asielzoekersgezin waarvan een kind bij haar in de klas zat, terug moest. Toen heb ik contact gezocht met de basisschool en met de kinderen een handtekeningenactie opgezet. Vervolgens is er een avond belegd waarop alle kerken en politieke partijen aanwezig waren. De wethouder gaf aan dat hij een luisterend oor zou hebben als er een organisatie werd opgezet. De kiem was gelegd. In november 2002 ontstond de stichting HODA."

Herman Hunneman (secretaris): "Mijn inspiratie kwam voort uit het gevoel dat deze mensen op onze daadwerkelijke steun moeten kunnen rekenen. Zij mogen nooit het gevoel krijgen in de steek te zijn gelaten door de Heetense en Heinose samenleving. De motivatie van de mensen in ons bestuur is de persoonlijke betrokkenheid bij vluchtelingen en de behoefte om de kerken bij dit werk te betrekken."

Warna Zoer (penningmeester): "Eigenlijk zijn wij drieën bij elkaar gekomen omdat Herman zo actief was in Heeten en ik in Heino. Ik gaf taalles aan twee meisjes, de dochters van een Kongolees wiens vrouw drie jaar geleden in Kongo is overleden. Zijn kinderen zijn nu ook hier. Hij is 11 jaar in Nederland en zit nog steeds in onzekerheid. Als je dan de krant leest en je ziet dat iemand met hetzelfde bezig is dan denk je: samen kun je meer dan alleen, en dan bel je op. Zo reageerden Herman en Joost, die woonruimte beschikbaar stelden, op een door mij geplaatst krantenartikel over een gezin in Heino. Mijn drijfveer is dat wat deze mensen overkomt, in strijd is met mijn gevoel voor rechtvaardigheid. Het is mijn behoefte om recht te trekken wat de overheid uit zijn fatsoen heeft getrokken. Het is ook een koppeling tussen eigen motieven, geweten en waar je in de samenleving staat. Maar je wordt ook gevoed door diezelfde samenleving die appelleert aan onrecht. Samen met Herman en Joost zijn wij het dagelijks bestuur van de stichting. Naast het dagelijks bestuur zijn er het algemeen bestuur en twee werkgroepen."

Wat wil het bestuur bereiken?

De HODA wil in georganiseerd verband de politiek beïnvloeden om zo in de samenleving meer draagvlak voor haar werk te creëren. Het is niet zo dat zij er op gebrand is strijd te voeren maar als het moet, zal zij het zeker niet nalaten. Het bestuur voelt zich 'eerder' een groep gedreven en gemotiveerde mensen dan strijders. Men laat geen mogelijkheid onbenut om medestanders te zoeken. Ook onder politieke partijen. Maar van de partij waar je het meest van verwacht krijg je de minste medewerking. De HODA onderschrijft de kernbeginselen van het CDA maar kan zich niet in de uitvoering vinden.

De gemeenschap betrokken

De gehele dorpsgemeenschap is bij het gezin in Heeten betrokken en maakt zich er sterk voor om het te laten integreren. Als er brieven moeten worden geschreven, dan worden ze door alle geledingen in het dorp ondertekend met als laatste de secretaris van de HODA. Ook wordt er samengewerkt met vluchtelingenwerk met betrekking tot het schrijven van de vluchtelingenprotocollen en zijn er lijnen met de politie en de IND. Als organisatie is HODA vertegenwoordigd in de provinciale werkgroep 'Op de Vlucht'.

De financiën zijn een zorg

Voor de bekostiging wordt een beroep gedaan op de kerken en de mensen die een vrijwillige bijdrage leveren. Van het Katholiek Steunfonds en van de gemeente is een bijdrage ontvangen. Hieruit valt enig verzet tegen de landelijke politiek te bespeuren. Ook is een beroep gedaan op de regionale regeling Dakloze Asielzoekers Tijdelijke Opvang (DATO). De Raaltense wethouder wilde toen het geld op was en op declaratiebasis moest worden bijgedragen, de participatie stoppen. Na veel gesoebat is overeengekomen dat HODA declareert bij DATO en DATO weer bij de gemeente Raalte. Ondanks dat deze constructie is nog steeds geen geld ontvangen.

Verwachtingen

Het was van tevoren niet in te schatten dat het project veel breder is geworden dan de bedoeling was. Het was de verwachting dat meer op de medewerking van de gemeentelijke overheid kon worden gerekend. In de pers en op TV deed de wethouder zijn uiterste best om iemand de verblijfsstatus te bezorgen en zo goed mogelijk in beeld te komen. Dat is hem gelukt, maar sindsdien is er van optimale samenwerking geen sprake meer. Men krijgt steeds vaker de indruk dat de wethouder vaker kiest voor politiek correct handelen. Toch constateert men bij de HODA met tevredenheid dat de politieke partijen - behal-

v.l.n.r. *Warna Zoer, Herman Hunneman, Joost van der Vliet*

ve de VVD - en zelfs de burgemeester van gedachten aan het veranderen zijn. Wat een hechte groep al niet bereiken kan! Het houdt in ieder geval de moed erin.

De werkwijze

Het dagelijks bestuur is uitvoeringsorgaan en de twee werkgroepen houden zich met de alsielzoekende families in Heino en Heeten bezig. Er is intensief overleg met het vluchtelingenwerk. Het gaat er om dat de mensen die een appèl op HODA doen zich gekend weten. Ambtenaren van de IND wordt geleerd mensen als dossiers te zien en te behandelen, zo lijkt het. HODA stelt zich daarentegen vertrouwenwekkend op. Bij de COA en het vluchtelingenwerk ervaren de asielzoekers dat gevoel niet of minder. HODA kiest voor en met de vluchteling voor de meest reële weg. Zodoende kan het gebeuren dat mensen in het proces van terugkeer terecht komen als er geen andere weg is. Als er iets gebeurt of dreigt te gebeuren, dan wordt dit door HODA onmiddellijk naar de samenleving gecommuniceerd. Voor de kerkelijke inbedding wordt gebruik gemaakt van kerkblaadjes en daarnaast ook van andere periodieken. Dit heeft er voor gezorgd dat de samenleving open staat voor het werk en het project van harte draagt en steunt. De asielzoekers worden gestimuleerd en uitgedaagd om actief te zijn en zo veel mogelijk zelf te doen. Op ambassades worden ze met de nek aangekeken en soms gewoon weer op straat gezet. De asielzoekers kunnen best zelf hun woord doen maar als er iemand van de HODA bij is, wordt er toch anders gereageerd.

Wat is er nieuw en waarom is het een aanrader?

Het hele project is nieuw en wordt vernieuwd als straks de terugkeercentra komen. Dan zal HODA, naar eigen zeggen, de asielzoekers gaan volgen om te monitoren wat er in die centra gebeurt. De indruk bestaat dat men het daar de asielzoeker onmogelijk wil maken ook maar enig gevoel van welbevinden te hebben. Als dit beeld werkelijkheid wordt zal de HODA steeds meer een waakhondfunctie krijgen.

Dit soort projecten is voor iedereen een aanrader niet alleen omdat het werk noodzakelijk is maar vooral omdat er een beroep gedaan wordt op de naastenliefde van de werkers. Je wordt er een beter mens van.

De toekomst

Er blijven straks twee groepen asielzoekers over. De ene groep kan niet anders dan meewerken aan terugkeer. De andere groep heeft een aanvraag lopen op specifieke gronden. Men mag hier legaal verblijven maar krijgt geen enkele voorziening meer. Die groep zal wel worden opvangen. Al met al is er voor deze mensen een wereld opengegaan. Herman laat zich ontvallen: Ik dacht met de VUT te gaan en lekker te gaan tuinieren maar mijn leven ziet er nu heel anders uit en dat vind ik wel heel bijzonder.

Ton Kremer

Ondersteuning van de eigen missionaire werker in Bennekom

De parochie van Bennekom en haar Caritas instelling ondersteunen samen het werk van de uit Bennekom afkomstige pastoraal werker Marc van der Post in Argentinië. De vader van Marc en de voorzitter van de parochiële caritas instelling de heer Wilmink vertellen over het werk van het Argentijnse bijbelcentrum dat om ondersteuning vraagt.

Het schemert in de tot woonhuis omgebouwde boerderij van de heer Wilmink in het buitengebied van Bennekom. De avond valt. We zitten tegenover elkaar aan de tafel in de gezellige woonkamer. Wilmink is de voorzitter van de parochiële caritas instelling. Naast hem zit de eveneens in deze instelling actieve vader van Marc van der Post, een voormalig pastoraal werker uit het bisdom Utrecht die in Argentinië is gaan werken. "Hier zijn nauwelijks mensen in nood," zegt Wilmink, "zeker als je het vergelijkt met de mensen ginds. Marc komt daar wel in aanraking met echte nood". Kees, de vader van Marc, zegt: "Ze kennen Marc hier al vanaf het moment dat hij voor het eerst naar Zuid-Amerika, naar Columbia ging. Hij heeft toen bij zijn vertrek ook een zending meegekregen van de parochie. Vijf jaar geleden werd hij uitgezonden vanuit het Centraal Missie Commissariaat. Intussen is Marc ginds getrouwd en heeft een kleintje. Na zijn werk in Bolivia is hij vanuit dezelfde instelling naar Argentinië gezonden."

Ook Kees is er op bezoek geweest en is nog steeds diep onder de indruk van wat hij daar gezien heeft. Met name de enorme kracht die er voor de mensen daar uitgaat van de bijbel. "Dat zouden ze hier eens moeten zien," vindt Kees. En hij vertelt wat hij heeft gezien. Ginds werken ze met kleine groepjes waarin het evangelie wordt verteld aan elkaar en ze herkennen in hun eigen levenssituatie wat ze zojuist hebben gehoord." Ze doen dat volgens de methode van de Nederlandse bijbelgeleerde en missionaris Carlos Mesters. De bijbel is in het gesprek het uitgangspunt voor de uitwisseling van levensverhalen. En meteen worden die levensverhalen geïkt op de bijbel. Mensen bemoedigen elkaar zo, geven elkaar een kans om opnieuw te beginnen, daar waar fouten zijn gemaakt. Er gaat enthousiasme van uit, de zorgen worden gedeeld en er heerst een goede geest. De parochie gemeenschap ondersteunt het bijbelcentrum dat verschillende mensen opleidt om dit werk te doen. Marc vertelt er regelmatig over in het parochieblad. E-mail en foto's ondersteunen het verhaal. Er valt ginds veel te leren over de kleine basisgemeenschappen, de kleine cellen van gemeenschap die samen een parochiegemeenschap vormen. "Dat zouden we hier ook moeten hebben," zegt de vader van Marc als ik afscheid neem, "een bron om vanuit te leven!"

John Brohm

Aan het werk in Centro Biblico.

De stichting 'Culturele Uitwisseling Nederland Oost Europa' (CUNO) in Bathmen aan het werk

Aangekomen bij de kerk in Bathmen zie ik twee jonge vrouwen bij een put staan. Is het een water- of een wensput? Ik maak kennis met Annet Enderink en Elina Baarslag. Zij vertellen dat het project waaraan ze dit jaar samen met zo'n dertig andere jongelui, werken een speeltuin betreft in een achterstandswijk in een dito stad in Rusland. De bouw wordt gerealiseerd in samenwerking met de lokale bevolking en wie wat doet, is in een contract vastgelegd. De speeltoestellen worden naar Russisch inzicht met Russisch materiaal gebouwd. De bouwvoorbereiding wordt gedaan door de jongeren en gemeentewerkers ter plaatse. Wij lopen de kerk in en nog meer mensen komen binnen.

Kees den Heeten, de PR-man, zat in 1992 aan de bron van dit initiatief. Vicaris (Protestantse Kerk Nederland, afgekort PKN) Ivo de Jong was in 1991 op studiereis in Rusland. In die tijd werden de door de partij geconfisqueerde en inmiddels vaak vervallen kloosters en kerken aan de gelovigen teruggegeven. En dat werd het begin van de restauratie van een prachtig klooster. Het is een bedevaartsoord dat qua betekenis sterk op Lourdes lijkt. De mensen die het klooster uit de puinhopen zagen herrijzen, raakten er net als de jongelui, erg van onder de indruk.

Om dit werk te kunnen bestendigen is de stichting CUNO in het leven geroepen. Het doel van de stichting is uitwisseling van cultuur en humanitaire hulp waarbij de werkkampen dienen om dit te bereiken. In die zin is dit project voor alle jongeren nieuw. De Russische cultuur wordt samen met Russische jongeren bekeken.

Jeany Rouwet raakte vooral geïnspireerd door deze werkwijze van CUNO. Ze was niet op de hoogte van de achtergrond van dit gebeuren maar toen dit in de oecumenische overleggroep, Bathmen, Lettele en IPV (Inter Parochiële Vereniging) Deventer aan de orde kwam, besloot zij dat dit een goed moment was om weer eens met jongeren op stap te gaan.

Henk Nikkels rolde in 1993 in het werk en stond ook aan de wieg CUNO. Vanwege het vele geld dat er in omging wilde de PKN-kerk in Bathmen dat er een stichting werd gevormd. Waren er eerst vele lokale communicatieproblemen tussen het Russische gemeentebestuur en de kerk, nu werkt de burgemeester wel samen met het klooster en heeft CUNO dit jaar uitgenodigd voor de bouw van een speeltuin.

Annet is door Elina en Babke op dit project geattendeerd. Zij heeft altijd gezegd dat zij graag aan dit soort projecten wilde meewerken. Dus toen deze kans zich voordeed heeft zij die met beide handen aangegrepen.

Elina is door Babke in dit project gerold. Het leek haar wel leuk om eens een keer aan zoiets mee te doen. Zij wist totaal niet wat het was en waar het over ging maar naarmate zij beter geïnformeerd raakte, ging er een wereld voor haar open. De deelnemers worden via een video in een kennismakingsweekend voorbereid. Zij zien dan wat er zoal op een dag gebeurt in een door CUNO georganiseerd werkkamp.

Met bidden alleen red je het niet

De groep haalt haar inspiratie uit de bijdrage die zij daar aan de samenleving kan bieden. Zij zeggen dan ook: met bidden alleen red je het niet. Je moet zelf aan het werk en de mensen daar ook laten meewerken. Zij hebben er al van alles naartoe gesleept: iconen uit België voor de kloosterkerk en een complete inrichting voor een psychiatrische instelling. Ze krijgen ook veel hulpvragen. Zo is er een groentekas bij een kindertehuis neergezet om groente te verbouwen. Dit jaar gaan ze nog even aan voor wat onderhoudswerk. Zij zijn wel van mening dat de mensen daar, zelf aan het werk moeten. Er zijn bij het project steeds Russische jongeren aanwezig die leren hun lot in eigen hand te nemen. Onder het systeem zat men hier niet op wachten. De jongelui komen al samenwerkend met elkaar in gesprek over de wederzijdse gebruiken, gewoonten en cultuur. De jongelui steken hier al hun energie en enthousiasme in.

Werk in uitvoering

De uitvoering verloopt projectmatig. In september zijn de eerste voorbereidingsbesprekingen geweest. In oktober is een stappenplan gemaakt en begon het werven van deelnemers. Voor de organisatie werden vier werkgroepen opgericht. Er is één groep bezig met het regelen van de reis en er is één groep die het kamp regelt. Weer een groep is bezig met de sponsering en tenslotte is er een PR-groep. De werkgroepen zitten in de regio en komen regelmatig samen om hun activiteiten op elkaar af te stemmen en vervolgens weer zelfstandig verder te werken. Zo'n dertig mensen werken hier aan. De werkgroep logistiek is druk doende. De menu's moeten gemaakt worden. Dat betekent supermarkten aflopen en vragen of zij willen sponsoren. Het brood, de tenten en de slaapplekken zijn al geregeld. Verder zijn ze steeds bezig met acties om aan geld te komen. Een van de valkuilen is dat zaken niet op een juiste manier en langs de juiste weg worden georganiseerd. Het

v.l.n.r. Annet Elderink, Henk Nikkels, Eline Baarslag, Kees den Heeten, Jeany Rouwet

tarief voor visa voor dit soort acties is veel lager dan voor een toeristenvisum. Ook het regelen van de nodige verzekeringen is belangrijk en een medisch paspoort is van belang. Het project is op allerlei manieren groter geworden dan vooraf kon worden ingeschat. Zowel het aantal mensen dat hierbij betrokken is maar ook het project waarmee ze kwamen aanzetten.

De middelen

Om aan middelen te komen doneert elke deelnemer € 350. De rest van het geld wordt bijeengebracht door de gemeente, het bedrijfsleven, scholen, schenkingen in natura, acties, enz.. De bus wordt door de eigenaar die ook deelnemer is, kosteloos beschikbaar gesteld. Via de overbuurman van Jeany stelt een grote multinationale oliemaatschappij gratis een tankpas ter beschikking. De caritas in Lettele heeft een weekendcollecte beschikbaar gesteld. Een middelbare school in Deventer, waarvan negen leerlingen meegaan, levert ook een bijdrage. Eerst zag Jeany het nog niet zitten om zo maar met dertig man naar Rusland te gaan maar daar denkt ze inmiddels toch anders over. Een VMBO school in Apeldoorn heeft € 3000 bijeengebracht. Het imago van de jongelui in de regio wordt door deze actie behoorlijk opgekrikt.

Wonderen bestaan

Het eerste wonder is dat het geld dat elektronisch is overgemaakt dit jaar ook op de goede plaats in Rusland is aangekomen. Dat is in de tien jaar dat CUNO in Rusland actief is, nog niet gebeurd. Het geld moest altijd worden meegenomen. Nu zijn er nog wel de nodige papieren met stempels nodig om de mensen daar in staat te stellen het nodige geld op te nemen. Er is in de kerk een permanente tentoonstelling en er is samen met PKN, rooms-katholiek en Russisch orthodox een kerkdienst gehouden. Dat zegt meer dan genoeg over de inbedding van het project en nog meer over het wonder van de vriendschap.

De uitdaging wordt opsteker

De contactpersonen in Rusland worden uitgedaagd en gestimuleerd om jongelui te werven en zelf initiatieven te nemen. Het is hun project en voor iedereen, hier en daar, een aanrader omdat je mensen op een andere manier kunt leren kennen. Voor de jongeren uit Bathmen is het een uitdaging om te zien hoe zij reageren op wat zij in die weken meemaken. Maar ook om te ervaren wat zij de mensen daar bieden zonder ze in verlegenheid te brengen en te leren van hun manier van leven en hun kijk op de toekomst. In het begin dachten de Bathmense jongeren veel gemakkelijker over het project dan nu. Het is een kwestie geworden van alles aanpakken wat je tegen komt en dat ervaren zij als een mooie opsteker.

Was het toch een wensput?

Wat de groep wil bereiken is dat alles af is wanneer zij daar weggaan. Zij blijven dan op afstand betrokken en zouden het leuk vinden als ze later hoorden dat de kinderen met veel plezier in de nieuwe speeltuin spelen en dat er ook echt veel en goed gebruik van wordt gemaakt.

Ton Kremer

'Hoe kan ik voor jou een naaste zijn?'

De genomineerden

COMMENTAAR VAN HUB CRIJNS OP DE GENOMINEERDEN VOOR DE ARIËNS PRIJS 2004

Kijkend naar de persoon van Alphons Ariëns, ontleen ik aan zijn manieren van werken een eerste criterium, van waaruit ik commentaar geef: namelijk het vanuit een gelovige inspiratie bevorderen van vorming en mondigheid van mensen in hun persoonlijk leven, hun gezin en op het werk, hetgeen zich uit in o.a. zelforganisatie en politiek handelen.

Kijkend naar diaconie, noem ik eerst een definitie van diaconie.

"Onder diaconaat/diaconie verstaan we het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkomen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving."

(Dit is een citaat uit *Barmhartigheid en gerechtigheid*. Handboek diaconiewetenschap, Kok Kampen en landelijk bureau DISK, september 2004, pag. 392).

Uit deze definitie ontleen ik criteria die te maken hebben met de dienst van barmhartigheid (voorkomen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden van individuen of groepen mensen) en met de dienst van gerechtigheid (opheffen of voorkomen van lijden en maatschappelijke nood en het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving). De band met de geloofsgemeenschap is daarbij van belang.

Met deze twee series criteria heb ik naar de voorgedragen projecten gekeken.

Het project *noodopvang asielzoekers in Doetinchem* laat zien hoe de criteria van Ariëns thans ook opgeld doen. Mensen zijn geraakt door de situatie van vluchtelingen en uitgeprocedeerde asielzoekers. Ze komen in beweging, organiseren zich, vormen zich en starten een concrete activiteit. In dit project komen verder de criteria rond de dienst van barmhartigheid in diaconie sterk naar voren. Wat ik in het project waardeer is dat zij komen tot politiek handelen ofwel de dienst van gerechtigheid betrachten. Vanuit de *arme kant van Nederland* noemen we dit 'helpen onder protest'. Diaconie is bij mensen in nood present zijn en waar mogelijk helpen, maar tegelijk is diaconie ook aan de verantwoordelijken van overheid en maatschappelijke organisaties laten weten dat er nood is, die we met zijn allen kunnen oplossen als we maar willen. De deelnemers aan het project hebben de burgerlijke overheid tot ondersteuners weten te maken.

Het project *sociaal netwerk in Epe* getuigt van eenzelfde betrokkenheid. Mensen in nood raken je en daar wil je concreet wat aan doen. Samenwerking binnen een diaconaal netwerk is een mooi voorbeeld van zelforganisatie. In dit project is naast het helpen het politieke protest gehanteerd, hetgeen ook tot resultaten met betrekking tot mogelijkheden voor opvang heeft geleid. Interessant is dat het netwerk ook het spoor van vorming heeft opgepakt, toen er een nieuwe maatschappelijke nood zichtbaar werd.

Het project *PCI Groessen* is een voorbeeld van navolging van de methode van Ariëns: geraakt worden door een maatschappelijk probleem geeft motivatie om de situatie goed te leren zien. Vervolgens probeer je er met zijn allen een mening over te vormen, die op zijn beurt weer leidt tot handelen. En bij dat handelen worden de mensen waar het om gaat betrokken, samen met een groot aantal vrijwilligers. Heel goed is, dat de mensen van de PCI de deskundigen uit de land- en tuinbouwsector erbij betrokken hebben. We leven in een maatschappij waar in elke sector eigen deskundigheden en mogelijkheden aanwezig zijn, die je kunt activeren. In het project zijn ook de criteria van diaconie te herkennen. Van belang bij dit project is de uiteindelijke doorwerking in zowel parochie als samenleving.

Het project *humanitaire opvang dakloze asielzoekers in Heino* start opnieuw bij de persoonlijke geraaktheid van enkele mensen. Opvallend is dat van meet af aan contacten zijn onderhouden met de gemeentelijke overheid. De initiatiefnemers getuigen ook van hun persoonlijke inspiratie, waarmee een belangrijk kenmerk van diaconie is aangegeven: diaconie hoort bij het christelijk geloof en het geloof leidt tot diaconie. Dat kan ertoe leiden dat je andere inzichten hebt en een andere handelwijze volgt dan de politiek. De inbedding in de gemeenschap spreekt aan, evenals het voornemen om vanuit de opgedane ervaring met het helpen een waakhondfunctie te gaan aannemen naar de lokale politiek.

Het *zorgnetwerk Wierden* heeft eveneens de zorg voor de vreemdeling, een zeer bijbels motief, als invalshoek. Al de projecten geven aan, dat Nederland de laatste jaren een politieke koers is gaan varen, die gastvrijheid een andere inhoud geeft. Als mensen op straat gezet dreigen te worden, springt de geloofsgemeenschap bij. Sterk punt: over de eigen tegenstellingen heen. Diaconie werkt verbindend tussen christenen. Het mee uithouden van nood staat sterk in de aandacht en tegelijk het zoeken naar oplossingen. Barmhartigheid leidt tot gerechtigheid als broer en zus. "Diaconie als brug, niet alleen naar de ander, de mens in nood, maar ook een brug naar elkaar als christenen", een mooi mission statement.

De *parochie in Bennekom* ondersteunt de eigen missionaire werker en verbindt met deze activiteit diaconie en missie, zowel in eigen plaats als waar de missionaris werkzaam is. Het diaconale handelen als daad getuigt van geloven en is zo metterdaad missie. Opvallend is dat het project in Argentinië een omgekeerde missie geeft: de mensen daar zijn zo betrokken met het evangelie en het leren geloven, dat de mensen in Bennekom er het nodige van leren. Zo ontstaan er meerdere "bronnen om vanuit te leven".

In het verhaal van *de Stichting CUNO in Bathmen* is het geraakt worden en het zelf organiseren te herkennen. Het lijkt sterk op katholieke voorbeelden als de bouwroede en de leer- en bouwprojecten van de Katholieke Werkende Jongeren. Aanstekelijk is het concrete doen: je kunt na enige tijd je werk bewonderen. Een moderne trend van het bedrijfsleven rond maatschappelijk verantwoord ondernemen blijkt ook een concrete bijdrage te zijn. Zo is een olievlekwerking zichtbaar: van de kleine kring van initiatiefnemers naar kerken, scholen, bedrijven, heel Bathmen. Opmerkelijk is dat er weinig over diaconie gesproken wordt, maar wel heel veel gedaan. De inspiratiebron zou door gerichte vorming meer gevoed kunnen worden. Dat houdt de levenskracht voor dit project langer gaande.

Het *herdenkingsboekje in Steenderen* is gedaan door en voor Steenderse mensen. Hoewel het over hun pastoor Alphons Ariëns gaat, zou hij erg enthousiast zijn geworden over dit initiatief. Ariëns hield van schrijven, spreken, de zaken goed uitzoeken, ordenen en opschrijven, zodat anderen er kennis van kunnen nemen. Heel leuk is dat er gebruik is gemaakt van mondelinge geschiedenisonderzoek: mensen vertellen over wat zij nu nog weten van Ariëns. Daarmee heeft de bekende priester voor de hedendaagse Steenderse mensen opnieuw een gezicht en stem gekregen, terwijl tegelijkertijd de gezichten en stemmen van vroegere mensen uit Steenderen in beeld komen en opklinken. Het initiatief is een uitnodiging aan parochies om soortgelijk belangrijke diaconale activiteiten en voortrekkers uit de geschiedenis opnieuw tot leven te brengen.

De *parochie in Houten* brengt samen met de activiteiten van Solidaridad de internationale dimensie van diaconie dichterbij. We leven op een aardbol met een wereldomspannende economie, en idem reisnet. Wie niet kan meedoen met die actieve mogelijkheden raakt achterop of raakt uitgesloten. Het internationale nieuwsnet is meestal niet op die armen gericht, maar soms zijn de rampen zo groot dat ze wel het nieuws moeten halen. Dit project brengt niet de grote oorzaken in beeld of de grote rampen, maar vraagt op een bescheiden manier aandacht voor zaken, die wij doodgewoon vinden. "Daar hebben we toch recht op." Diaconie is niet alleen recht voor mensen in nood opeisen, maar ook recht mogelijk maken, recht geven. Hoe dat telkens weer te doen, daar is dit project een prima voorbeeld van.

De *Wonne* is een voorbeeld van een leef-, woon- en werkgemeenschap met een sterke franciscaanse spiritualiteit. De aandacht voor mensen, milieu en schepping in hun relatie met God komt telkens naar voren. Het spreekt voor zich dat de betrokkenen hier een diaconale thuiswedstrijd spelen. Ook hier is er weer de christelijke gastvrijheid voor vreemdelingen herkenbaar. Goed merkbaar is dat deze gemeenschap allerlei vormen van invloed uitoefent in de omgeving en daardoor de nodige supporters kent. Goed voorbeeld doet goed volgen: bezoekende clubs en hun supporters nemen veel mee naar huis.

Hub Crijns

Drs. Hub J.G.M. Crijns is vice-voorzitter van het Ariëns-Comité. De voorzitter is Kardinaal Adrianus Simonis. Het Ariëns-Comité bestaat sedert 1935 en wil belangstelling wekken voor het leven en de werken van Alphons Ariëns, als een bij uitstek voor onze tijd in godsdienstig en sociaal opzicht leidinggevende figuur. Het Ariëns-Comité doet dit door het houden van bijeenkomsten, het uitgeven van geschriften, het coördineren van activiteiten rond persoon en werk van Alphons Ariëns en het verzamelen van geschriften en getuigenissen.

Stichting Het Ariëns-Comité

Secretariaat, Goorsestraat 31, 7482 CB Haaksbergen

Tel. 053-5722300; e-mail: jan.vanderzanden@wanadoo.nl

Rabobank: 1180.41.738; Postbank: 52.73.674

ARIËNS
PRIJS

Ellie Smeekens interviewde leden van de PCI te Groessen

Op een mooie, heldere, koele meiavond zitten we rondom de tafel op een boerderij in Groessen. Riet, Harrie, Geert en Fred vertellen over hun werk voor de Caritasgroep. Maria kon er niet bij zijn.

Voor de vanzelfsprekendheid valt me op waarmee zij hun werk doen én waarop de caritas wortels heeft in het dorp.

Als ik aan het eind van ons gesprek vraag waarom zij dit werk doen, blijkt dit moeilijk te verwoorden. Zo vanzelfsprekend is het. Maar in wat ze zeggen, komen dorp en eigen persoon heel dicht bij elkaar.

'Van huis uit meegekregen; je bent niet alleen op de wereld; iets kunnen betekenen voor een ander; het gevoel hebben ergens bij betrokken te zijn; recht van spreken krijgen omdat je je inzet en verantwoordelijkheid neemt.' Het zijn motieven waarin iedereen zich herkent.

Maar het hardst wordt er geknikt als een van de aanwezigen zegt: "Je doet het vooral voor de gemeenschap; die gemeenschap moet je onderhouden want als dat niet gebeurt dan gaat die kapot, dan gaat het dorp ten gronde".

In het uur ervoor hebben Fred, Geert, Harrie en Riet mij uitgebreid verteld over hun inzet voor de gemeenschap en vooral voor die mensen in de gemeenschap die extra zorg nodig hebben, want daarom zitten ze in de PCI. Uit het gesprek wordt mij de verworteling van de caritasgroep in parochie en dorp duidelijk. Het geeft een reikwijdte en mogelijkheden die caritasinstellingen in een stad vaak niet op dergelijke wijze kunnen ontwikkelen.

Die verworteling blijkt uit de vaste activiteiten van de PCI: steun aan mensen in nood (signalen komen binnen via pastor, school, buurtvereniging, via, via...), het verzorgen van paas- en kerstattenties voor ouderen en zieken, het mee organiseren van jaarlijkse ontmoetingsdagen voor ouderen uit enkele dorpen in de omtrek, het vervoeren van mensen die geen eigen vervoer hebben naar ziekenhuis, dokters etc., eens in de twee jaar ondersteunen van een diaconaal getint project voor kinderen op de basisschool.

Al deze activiteiten worden georganiseerd door de leden van de PCI, voor de uitvoering ervan kunnen zij een beroep doen op zo'n vijftieng vijftig vrijwilligers.

Naast deze activiteiten organiseert de PCI eens per jaar een project gericht op een specifieke doelgroep of een specifieke nood in het dorp. In 2002 is er zo een project georganiseerd voor boeren en tuinders in Groessen. Dat project is, buiten hun medeweten, voorgedragen voor de Ariënsprijs.

De PCI wilde met dit project inspringen op de moeilijke omstandigheden waarin de agrarische sector zich bevindt: te lage opbrengsten, verhoging van de kosten, Europese en landelijke wetgeving, milieuvraagstukken, sterke toename van administratieve verplichtingen, hoge aanschafkosten van grond en quota en in Groessen speelde daarbij de aanleg van de Betuwelijn.

Al deze omstandigheden brengen voor de betrokkenen veel vragen met zich mee: hoe ziet de toekomst van de agrarische sector in Nederland er uit, kunnen we nog wel investeren, hebben onze kinderen nog een toekomst op dit bedrijf en wat betekent dat voor onze bedrijfsvoering nu? Allemaal vragen waarbij deskundig advies heel gewenst kan zijn.

De PCI wilde de ogen niet sluiten voor deze problematiek zo dicht bij huis, een problematiek die, zoals ze schreven, 'de gehele dorpsgemeenschap aangaat'.

Je kent elkaar en een van de leden van de PCI kende de problematiek van agrariërs vanuit persoonlijke ervaring. Hij wist hoe diep de onzekerheid en de zorgen doorspelen in families en hoe belangrijk goed deskundig advies kan zijn.

Het project kreeg als naam mee: Caritas Groessen laat alle agrariërs uit Groessen bewust kiezen voor de toekomst. De naam gaf gelijk de doelstelling aan; onrust weghalen door agrariërs te helpen via goed advies meer zicht te krijgen op de toekomstmogelijkheden van hun bedrijf en op hun eigen wensen en mogelijkheden daarbij.

Maar hoe kon dat doel het best bereikt worden?

Het eerste plan was om boeren en tuinders uit te nodigen voor een gesprek met elkaar, om elkaar te ondersteunen. Maar dit plan werd ook weer verlaten. Agrariërs lopen niet graag met hun problemen te koop. Die houden ze liever voor zichzelf. Er was een vorm van ondersteuning nodig waarin de privacy van boeren en tuinders meer gewaarborgd zou zijn.

De Caritas is daarop in overleg gegaan met het GLTO, de Gelderse Land- en Tuinbouw Organisatie. Het GLTO reageerde positief. En Caritas en GLTO kwamen samen tot een aanbod voor boeren en tuinders.

Hun werden twee mogelijkheden aangeboden van ondersteuning:

Een keuzebegeleidingsgesprek (om de mogelijke toekomstplannen van het bedrijf aan de orde te stellen) of een persoonlijk begeleidingsgesprek (wanneer vraagstukken binnen het gezin aan de orde zijn/of mensen binnen het bedrijf moeilijk tot een keuze kunnen komen).

Caritas Groessen zorgde voor een folder met daarin informatie over het doel van de actie, de samenwerking met het GLTO, het aanbod en een antwoordkaart voor aanmelding.

Deze folder werd naar alle agrarische bedrijven in Groessen gestuurd. Ook naar niet-leden van de GLTO. Via de plaatselijke LTO zijn alle bedrijven in kaart gebracht, de niet-leden zijn daar zo zorgvuldig mogelijk aan toegevoegd. In totaal werden 54 bedrijven aangeschreven. Het eerste gesprek werd betaald met subsidie van het GLTO en een bijdrage van Caritas. Daardoor werd de financiële drempel voor een ondersteunend gesprek weggehaald. Eventuele verdere gesprekken en begeleiding moesten de bedrijven zelf betalen. Uit privacyoverwegingen hield hiermee de betrokkenheid van Caritas op. De boeren en tuinders konden rechtstreeks naar het GLTO reageren.

De gesprekken zijn gevoerd met deskundige adviseurs van het GLTO. De Caritas heeft na afloop van het project een kort verslag ontvangen. Daaruit bleek dat zeventien agrariërs (een derde deel van de aangeschrevenen) gebruik hebben gemaakt van het aanbod van Caritas. Daarbij zijn veel vragen over ingrijpende vraagstukken die gezin en bedrijf betreffen, aan bod gekomen.

PCI Groessen is heel tevreden met dit resultaat. Zij is de brug geweest tussen agrariërs en de deskundige adviseurs en heeft de drempel om deskundig advies in te winnen enorm verlaagd.

Als ik vraag naar waar andere organisaties die mogelijk iets soortgelijks zouden willen organiseren, op moeten letten, komt er een aantal belangrijke tips op tafel. Ik geef deze tips aan u door:

- Let goed op de privacy van de betrokkenen, probeer je te verplaatsen in hen. Zij komen niet gemakkelijk met hun zorgen en problemen voor de dag.
- Ga niet te snel van start, neem de tijd om alles goed voor te bereiden.
- Spreek mensen aan op hun eigen verantwoordelijkheid.
- Verzeker je van medewerking van mensen met verstand van zaken.
- Zorg dat iedereen van de doelgroep aan je project kan deelnemen.

Warm geworden door de enthousiaste en betrokken verhalen van de Geert, Riet, Fred en Harrie, ga ik de koude meiavond weer in.

Ellie Smeekens

'Hoe kan ik voor jou

een naaste zijn?'

Diaconie dichtbij is snijden in eigen vlees

Het Zorgnetwerk Wierden / Enter

Dat diaconie dicht op je huid komt, weten de leden van het Zorgnetwerk inmiddels. Je bezig houden met opvang van uitgeprocedeerde vluchtelingen blijft niet onopgemerkt in een betrekkelijk klein dorp als Wierden. Het is een betrokken verhaal maar met een nuchtere Twentse ondertoon, dat Oeke Adema, Tonny Lucassen, Johan en José Marsman vertellen over de activiteiten van het Zorgnetwerk Wierden/Enter.

Een verhaal dat begint als in 2003 het asielzoekerscentrum in de gemeente Wierden haar poorten sluit. Het blijkt dat door het gewijzigde beleid van de regering twee gezinnen op straat komen te staan. Een gezin dat is uitgeprocedeed maar niet terug kan; een ander gezin, waarvan de ene helft geen toestemming heeft om nog langer te blijven terwijl de andere helft nog in de procedure zit en dus nog recht heeft op opvang; een gezin letterlijk uit elkaar gerukt.

Dat na sluiting van het asielzoekerscentrum mensen op straat worden gezet, gezinnen met kinderen dat gaat toch wel erg ver. Tot dan hebben alleen incidenteel mensen uit enkele kerken bemoeienis gehad met asielzoekers en zijn enkele kerkleden actief betrokken bij het vluchtelingenwerk ter plaatse. Dominee Schreuders weet de betrokkenheid van individuele leden om te zetten in een interkerkelijk netwerk. Geen vanzelfsprekendheid in het kerkelijk sterk verdeelde Wierden. Wanneer samenwerking tussen de kerken onderling nog lang geen gemeengoed is en bij de katholieken nog minder vanzelfsprekend, mag dat een klein wondertje heten. Maar het lukt dominee Schreuders mensen bij elkaar te brengen om de opvang van de twee gezinnen die op straat komen te staan, te regelen. In Enter houdt pastor Kortterik zich met deze zaken bezig.

Dat het aanvankelijk zal gaan om achtentwintig dagen, blijkt weinig realistisch. Het verkrijgen van de benodigde papieren uit het land van herkomst blijkt vooralsnog onmogelijk. Mensen blijken niet weg te kunnen maar staan wel zonder middelen van bestaan op straat. De vraag is: hoe nu verder?

Begin 2004 wordt vanuit de diaconieën van de kerkgenootschappen behorende tot protestantse kerken Nederland, de gereformeerde kerk, de rooms-katholieke parochie en de PCI Wierden in samenwerking met de kerken van Enter – gemeente Wierden – het Zorgnetwerk opgericht.

Er moet niet alleen geld komen maar ook onderdak worden geregeld en voor begeleiding worden gezorgd. Wijs geworden door ervaringen met asielzoekers, kiest men voor een protocol waarin doel, taak, financiering en werkverdeling helder worden omschreven. Vijftien mensen uit Wierden en Enter vormen samen het Zorgnetwerk met ieder hun eigen taak en nog belangrijker, het contact met hun kerkelijke achterban. Twee mensen zorgen voor de begeleiding van de gezinnen, in totaal elf personen. Er is bewust gekozen voor één contactpersoon per gezin. Oeke Adema en José Marsman geven aan dat dit voor hun als contactpersonen emotioneel niet altijd even gemakkelijk is, maar dat het voorkomt dat, hoe goed bedoeld ook, iedereen zich met deze mensen gaat bemoeien. Er kunnen makkelijk misverstanden ontstaan of valse verwachtingen worden gewekt. De situatie waarin beide gezinnen verkeren levert hun al stress genoeg op. Op deze wijze zijn de contactpersonen ook in staat een vertrouwensband met deze mensen op te bouwen. Voor hen moet duidelijk zijn en blijven dat het Zorgnetwerk hen zal bijstaan tot hun uiteindelijke uitzetting. Wel is er de voorwaarde dat ze meewerken om de benodigde papie-

ren voor hun terugkeer te verkrijgen.

Barmhartigheid alleen niet genoeg

Tonny Lucassen en Johan Marsman geven aan dat het Zorgnetwerk al snel in de gaten heeft dat de situatie waarin deze twee gezinnen verkeren, niet alleen zaak kan blijven van enkel barmhartigheid verleend door de kerken. Hier zijn ook solidariteit en gerechtigheid in het geding. Gesprekken met de gemeente, de politiek volgen; dominee Schreuders zoekt de pers. Met name de mensen die actief bij de opvang betrokken zijn, voelen de kwetsbaarheid van een dorp. Zoals in heel Nederland, dwars door hele families en kerkgenootschappen heen, zijn ook in Wierden en Enter de meningen verdeeld. Asielzoekers als ongewenste vreemdelingen, op een hoop gegooid met criminelen, de buitenlanders. Opvang als de

overheid zegt: je mag hier niet blijven? Mag de kerk, mogen kerkmensen, tegen een zogenaamd democratisch genomen besluit van de overheid ingaan? Dus scheiding van geesten ook binnen de eigen parochie en gemeente. Zo merken de mensen die bij de directe opvang waren betrokken de kwetsbaarheid van het leven in een dorp. Tonny Lucassen, voorzitter van de PCI, heeft geleerd dat de missie – dat wil zeggen diaconie ver weg – zonder al te veel discussie doorgaans op grote steun kan rekenen. Hij wil hierbij niets afdoen aan het belang hiervan, maar het blijft doorgaans wel bij het geven van geld; de problemen die ver weg spelen komen je niet direct op de huid. Anders is het wanneer de Derde Wereld in je eigen achtertuin blijkt te staan, dan kan het ongemakkelijk worden. Dan kan het zijn dat diaconie dichtbij snijden is in eigen vlees; de situatie dwingt je om keuzes te maken en door de keuzes die je maakt raak je betrokken. Dan kom je niet weg met alleen maar geld geven; sterker nog: naast de verantwoording die je moet afleggen aan je zelf, moet je je vaak ook nog eens verantwoorden naar anderen.

Gelukkig is de onderlinge solidariteit van de leden van het Zorgnetwerk groot. Eens in de maand komt men bij elkaar en worden de problemen besproken. Hier voelen de mensen, die staande in de wind hun werk doen, zich veilig; hier kunnen ze hun frustratie kwijt en vinden ze steun. Hier worden ook de plannen besproken en strategieën bedacht om barmhartigheid, solidariteit en gerechtigheid in hun werk te laten samenkomen. Dat betekent o.a. ook actie voeren richting politiek en het kritisch volgen van het politieke beleid.

Geloven doe je niet alleen op zondag

De Evangelische opdracht – dat is wat de mensen van het Zorgnetwerk drijft; geloven doe je niet alleen op zondag, daar mag je ook door de week op aangesproken worden. Geloof ook in de diaconale opdracht. En hoewel het in eerste instantie gaat om persoonlijke keuzes en persoonlijk gevoelde verantwoordelijkheid, mag je toch ook je medechristenen aanspreken op die Evangelische opdracht. Zeker bij een politieke partij als het CDA zou dat moeten kunnen. En het lukt ook in Wierden. Goed, het is wat wennen allemaal en het gaat niet altijd vanzelfsprekend, maar het gaat wel. Zo heeft de CDA-wethouder toegezegd in het vuur van de discussie – op persoonlijke titel – dat wat hem betreft niemand op straat komt te staan. Of de twee gezinnen daar in Wierden werkelijk mee geholpen zijn? Verwacht wordt dat – hoe hopeloos hun toekomst ook zal zijn bij terugkeer naar hun land van herkomst – zij op welke wijze dan ook ons land zullen moeten verlaten. Voor zolang zij in Wierden verblijven zal het Zorgnetwerk Wierden/Enter voor hen opkomen en hen blijven steunen. Hoe het verder gaat, daarover is men niet optimistisch; het zal afhangen van de maatregelen die door Den Haag worden genomen. Voorlopig wordt het initiatief van het Zorgnetwerk door de gemeente oogluikend toegestaan en informeel gesteund.

En kerkelijk Wierden met zijn verscheidenheid aan kerkgenootschappen die elkaar amper zagen staan? Winst is dat de kloof kleiner is geworden. Mensen uit verschillende kerken die met elkaar samenwerken. Diaconie als brug, niet alleen naar de ander, de mens in nood, maar ook een brug naar elkaar als christenen.

Miny Bouwmeester

Het asielzoekersgezin Ghamoyan die in oktober 2004 zes jaar in Nederland verblijven, waarvan vijf jaar in Wierden. Vlnr. mevr. Kanarik, dhr. Gevor, mevrouw Marsman, de kinderen Arthur, Karo en Aram, en de heer Marsman.

De Wonne in Enschede: een klooster met een straat er doorheen

Een karakteristiek torentje, rode baksteen, ooit in 1868 gebouwd als klooster aan de rand van Enschede en bij ouderen bekend als het Larinksticht. De bouwstijl en de kleur baksteen lijken op de kantoorgebouwen die bij de textiel fabrieken hoorden. Die kantoorgebouwen zijn er inmiddels niet meer en het voormalige klooster ligt nu in het hart van de stad. Komende van de kant van het station is het voor mij even zoeken; waar zijn de scholen die bij het Larinksticht horen? De omgeving is voor mij onherkenbaar veranderd. Een parkeerterrein, het nieuwe Muziekcentrum, inmiddels al niet nieuw meer en nieuwbouw op een oude plek, de Noorderhagen. Het is duidelijk dat het al weer een tijd geleden is dat ik in dit deel van Enschede was.

Voor ik kan aanbellen, zwaait de deur open, niet alleen voor mij maar ook voor een gezin dat duidelijk niet uit Nederland afkomstig is. In de hal een paar stoelen en een schaal met koekjes. Een gastvrij onthaal. Via gangetjes en trappen worden we ontvangen in de kamer van Harrie Lahaije, een van de vaste leden van de woongemeenschap De Wonne. Samen met hem en Ben Gerretschien maken we de gang door het huis, alles is nog min of meer in authentieke staat. Een sober huis; ondanks de rust die er heerst is er geen sprake van kloosterlijke sereniteit. Er wordt het leven geleefd van alle dag. Een open thuis of een klein dorp in een groot huis zoals in de folder staat die elke gast krijgt.

In dit voormalige klooster vormen acht mensen een interkerkelijke leefgemeenschap met een twintigtal mensen die, om wat voor reden ook, tijdelijk onderdak nodig hebben. Hoewel ... een gezin dat ooit heeft moeten vluchten uit Syrië, woont er inmiddels al meer dan zeven jaar. Ook een ander vluchteling gezin hoort tot de lang verblijvende gasten. Mijn gesprekspartners Harrie Lahaije en Ben Gerretschien zuchten: Deze mensen wonen met hun gezinnen al jaren op twee kamertjes; hoe het met hen verder moet is onduidelijk. De weg naar het verleden is vrijwel afgesneden, een toekomst hier is er evenmin. De kinderen gaan hier naar school en spreken Nederlands; de ouders zijn vervreemd van hun land van herkomst.

Zo brengen alle gasten ieder hun eigen problemen mee. Hoewel de achtergrond verschillend is, hebben allen gemeen dat ze door hun omstandigheden op straat zijn komen te staan. Dat kan zijn door scheiding, psychische problemen, verslaving of tijdelijk geen huis hebben. Zij vinden in De Wonne een plek waar ze voor kortere of langere tijd op verhaal kunnen komen en om zich voor te bereiden op een nieuwe toekomst. Maar De Wonne is er niet alleen voor de vaste gasten, ook zwervers, dak- en thuislozen kunnen er terecht voor een kop koffie, een boterham of een warme maaltijd. Een soort Leger des Heils? Harrie Lahaije lacht en zegt met het Leger des Heils, in dezelfde buurt gevestigd, goede contacten te hebben. De Wonne is geen professionele instelling waar de ander als subject wordt gezien; De Wonne is een leefgemeenschap van gewone mensen die eenvoud, soberheid, broederschap, gelijkwaardigheid en vreedzaamheid proberen gestalte te geven in het leven van alledag. Geen grootschaligheid dus, maar doen wat binnen de mogelijkheden ligt.

Vijfentwintig jaar De Wonne

De woongemeenschap De Wonne vierde in mei haar vijfentwintigjarig bestaan. De viering in een stampvolle Jacobuskerk liet zien dat De Wonne haar plek in de stad heeft gevonden. Gerardus Larink, inwoner van Enschede, liet in de 19e eeuw een fors bedrag na aan de rooms-katholieke gemeenschap van Enschede tot daarstelling van een of ander liefdadig gesticht. De zusters van Amersfoort zouden er jarenlang scholen beheren. Na hun vertrek in 1976 stond het klooster leeg maar de stichting tot beheer bleef. Arnulf Sibbing, kapucijn, zal met enige verbazing en voldoening vaststellen dat het initiatief nog steeds voort gaat en in een behoefte voorziet. Toen – in begin zeventiger jaren – nog studentenpastor aan de Technische Hogeschool Twente, zocht hij met een aantal gelijkgestemden naar een andere vorm van kloosterleven; naar een minder besloten vorm, naar een klooster waar de straat dwars doorheen liep. Toen in 1976 het klooster, bekend als het 'Larinksticht', leeg kwam liet deze groep zijn oog daar op vallen. Aanvankelijk kreeg men geen groen licht van het stichtingsbestuur en dus geen huurcontract. In 1979 werd het pand gekraakt en dat leidde ertoe dat de stichting een huurcontract sloot met de groep.

Wat deze mensen van het eerste uur voor ogen stond, was een geestelijke, interkerkelijke gemeenschap geïnspireerd door Jezus van Nazareth, Franciscus van Assisië, Gandhi en anderen. Het moest een gemeenschap worden met de nadruk op broederschap en met een nieuwe levensstijl; kritisch en milieuvriendelijk omgaan met welvaart en luxe, hergebruik van goederen, kleinschaligheid en aandacht voor het innerlijke.

Wonnig

De Wonne betekent geluk, maar in het Twents betekent het daarvan afgeleide woord wonner ook bewoner en wonnig betekent je thuis voelen.

Gastvrijheid en samen delen staan na vijfentwintig jaar nog steeds voorop en nog steeds loopt de straat dwars door de leefgemeenschap, al bleek de volkomen openheid van het

eerste uur niet haalbaar. Het huis is, ondanks de regels die ter wille van de leefbaarheid moesten worden opgesteld, nog steeds open voor iedereen al moet er nu wel worden aangebeld.

Er is plaats voor ongeveer twintig gastbewoners met daarnaast een beperkte nachtopvang voor dak- en thuislozen. Momenteel bestaat de leefgemeenschap uit drie religieuzen en vijf leken. Voor wie wil toetreden tot de leefgemeenschap bestaat, geboren uit ervaringen in de beginperiode, een procedure. Na een vrijblijvende kennismaking volgt een proeftijd (of gewenningsperiode) van een jaar, waarna een wederzijdse verplichting kan worden aangegaan voor bepaalde of onbepaalde tijd. De Wonne is dus geen kloostergemeenschap in de traditionele betekenis van het woord. Wel komen in principe alle inkomsten ten goede aan de Gemeenschap en ieder krijgt daarvan naar behoefte. De tijdelijke bewoners dragen financieel bij naar draagkracht. De vaste en tijdelijke bewoners dragen samen de zorg voor het huishouden en het onderhoud.

Naast broederschap is soberheid vanuit de Franciscaanse spiritualiteit in De Wonne een ander kernthema. Twee keer per week worden bij het scheiden van de markt restanten groente en fruit die anders in de afvalcontainer zou verdwijnen, verzameld en meegenomen. Ook overgebleven brood – en soms gebak – vindt zo zijn weg naar De Wonne. Al lopend door het huis vallen de grote flessen met daarin zelfgemaakt vruchtensap en wijn op. Bewoners en gasten zorgen dat het teveel aan groente wordt klaargemaakt voor de diepvries als appeltje voor de dorst voor schaarse tijden.

Handje Twee, een tweedehands-winkel en een kledingafdeling zorgt niet alleen dat mensen met een smalle beurs iets van hun gading kunnen vinden, maar zorgt ook voor inkomen dat nodig is voor het onderhoud van het gebouw en ten behoeve van gasten die niet of nauwelijks over inkomsten beschikken.

De gasten verblijven in De Wonne voor kortere of langere tijd met het doel na verloop van tijd weer zelfstandig te gaan wonen. Om te voorkomen dat iemand verloren loopt, neemt elk lid van de groep vaste bewoners een of meerdere tijdelijke bewoners onder zijn of haar hoede. Deze onderhoudt contact met de externe hulpverlener(s) en stimuleert, in overleg, het zoeken naar woonruimte, andere activiteiten buitenshuis en mogelijk: betaald werk. Ook bij de gang naar hulpverlenende instanties wordt, waar nodig, hulp geboden.

Een kijkje in de eetkamer maakt duidelijk dat het dagelijkse leven zoveel mogelijk gezamenlijk wordt geleefd zonder elkaar op de lip te zitten. Dat laatste blijkt o.a. wanneer we de kapel bezichtigen; een prachtige ruimte die rust en sereniteit uitstraalt. Ver weg lijkt het van de nauwe gangen en trappen die de overige ruimten in het gebouw met elkaar verbinden. Hier komen de vaste bewoners van de leefgemeenschap enkele keren per dag samen voor gebed en meditatie. Gastbewoners zijn welkom maar hoeven zich niet verplicht te voelen. Zo ook in de benedenruimte voor de zondagviering die toegankelijk is voor ieder die mee wil doen.

Meedoen met de idealen van De Wonne, dat doen inmiddels velen.

Zo zijn er vrijwilligers die op allerlei manieren hand- en spandiensten verlenen. Daarnaast zijn er ook allerlei groepen die gebruik maken van het huis om te vergaderen, te bezinnen, of koorrepetities te houden. Daarbij heb ik het nog niet gehad over de vele bezoekers die zo maar even binnen lopen voor een gesprek, een praatje, voor zo maar gezelligheid of om te kijken en te proeven hoe het leeft in De Wonne.

De Wonne kiest ervoor geen eiland te zijn, de buitenwereld wordt bewust gezocht. Ben Gerretschien, die lid is van de Raad van Advies, geeft aan dat De Wonne betrokken is bij meerdere instellingen en overlegsituaties in de stad, niet alleen op sociaal terrein maar ook kerkelijk. Ook de leden van de Raad van Advies hebben allen een kerkelijke of maatschappelijke achtergrond.

Ruikt een Raad van Advies niet een beetje naar bevoogding? De pretoogjes van Ben Gerretschien lachen, maar zijn antwoord brengt ons terug midden in het hart van de woongemeenschap. Mensen die kiezen voor een leefgemeenschap als De Wonne, kiezen niet voor een gemakkelijke manier van leven. In een open huis komt de wereld in al haar facetten naar binnen. Soms moeten er keuzes worden gemaakt, knopen worden doorgehakt, dan is het prettig dat een groep van relatieve buitenstaanders, als klankbord fungeert en kritisch meedenkt en helpt problemen op te lossen. Als zondanig is de Raad van Advies mededragers van de idealen van de leefgemeenschap De Wonne. De leden van de Raad leven en beleven mee; in het huis zelf, onder het afdak op de binnenplaats of in de prachtige wildtuin die een kleine oase vormt in het hart van de stad.

De Wonne, dat is op z'n Twents gezegd 'wonnig', hier komt het leven bij elkaar.

Inmiddels zijn er ook andere locaties in Twente gevestigd; elders in Enschede, in Almelo en in Glanerbrug. Kleinschalig om het natuurlijke, de menselijke maat en de oorspronkelijke spiritualiteit te behouden.

Miny Bouwmeester

'Hoe kan ik voor jou

een naaste zijn?'

De parochie in Houten betrekken bij de werelddiaconie

"Sectie 4 van de parochie Maria Tenhemelopneming in Houten houdt zich bezig met de diaconie, de dienst van de kerk aan de samenleving. Van tijd tot tijd probeert men ook om de diaconie in de weekendliturgie onder de aandacht te brengen van de parochianen." Aan het woord is Diny Bartels, de voorzitter van sectie 4.

In het najaar van 2003 stond in het kader van de actie Solidaridad het thema 'Mensenrechten en waarheidsvinding' centraal. Geen gemakkelijk thema om aan te werken. Al snel werd de Wereldwinkel Houten gevraagd om ondersteuning. Het ging erom samen iets visuels te bedenken waardoor mensen in de kerk iets van dit thema zouden kunnen ervaren.

Er werd gekozen voor de vier zondagen van de advent, als een voorbereiding op het kerstfeest; de komst van Christus in deze wereld. Hoe kunnen we daarmee bezig zijn, hoe kunnen we daaraan werken, waren de vragen. Hoe brengen we concreet de dag van vrede dichterbij?

De Wereldwinkel Houten is een begrip in deze kleine provincie stad. Voorzitter Diny Bartels en medewerker Diny van der Zant vertellen er graag over. Ze zijn beiden zeer gemotiveerd; ze hebben beiden zelf met ontwikkelingswerk te maken gehad. Midden in het winkelcentrum tussen de andere winkels is de Wereldwinkel niet meer weg te denken. Vijfenvierzig vrijwilligers houden de winkel met succes gaande. Om eerlijke verdienste voor de armen gaat het. En de deelnemers worden er zelf steeds wijzer van; ze leren er elke dag van; over de internationale handel, de globalisering, het opkomen voor de arme boeren. Ze weten er alles van. En ze vertellen hun verhaal verder. Samen met Sectie 4 proberen ze om de parochianen iets te laten ervaren van deze wereldproblematiek. Dit is een uitdaging die ze graag aangaan. Voor elke zondag werd een thema uitgewerkt en daarbij een symbool bedacht dat even aan het denken zet. Men koos voor vier artikelen uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en zette die op een geel kaartje. Deze kaartjes werden vóór de aanvang van de dienst uitgedeeld. Bij de collecte werd aan dit kaartje en de actie even aandacht geschonken op dit moment van samen delen.

Weekend 1; artikel 23 lid 3 "Een ieder die arbeid verricht, heeft recht op een rechtvaardige en gunstige beloning, welke hem en zijn gezin een menswaardig bestaan verzekert." Op het kaartje werd een Max Havelaar koffieboon geplakt uit Guatemala met daarbij de tekst: "Solidaridad, Recht op Recht, Elk boontje verdient zijn loontje!"

Weekend 2; artikel 5: "Niemand zal onderworpen worden aan folteringen, noch aan wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing." Nu kwam een stukje textiel uit Peru op het kaartje met daarbij de tekst: "Solidaridad, Recht op Recht, Stof tot nadenken!"

Weekend 3; artikel 26 lid 2: "Een ieder heeft recht op onderwijs. Het onderwijs zal gericht zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden." Op het kaartje werd dit keer een kraaltje geborduurd in een telraam met daaronder de tekst: "Laat ze meetellen!"

Weekend 4; artikel 3: "Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon!" Een gelukspoppetje uit Guatemala kwam nu op het kaartje met de tekst: "Geluk voor iedereen?"

Op deze wijze werd er een link gelegd tussen geloof en leven, tussen parochie en diaconie, tussen diaconie en Wereldwinkel. De groep zorgt zo elk jaar voor deze aandacht. Men wil er vooral voor zorgen dat mensen begrijpen dat het gaat om een gelijkwaardige relatie tussen mensen daar en hier. Daarom wordt er dan ook telkens naar gestreefd om iets terug te geven aan de gevers in de collecte; in de vorm van een pakketje of zoals vorig jaar een wenskaartje.

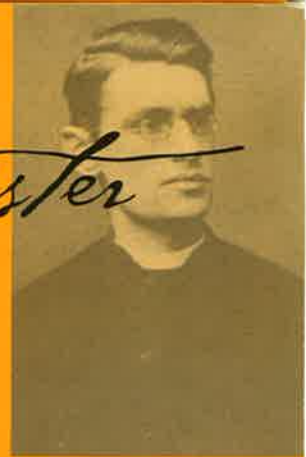
John Brohm

Vlnr. Annelies Hartman, Diny van der Zandt en Diny Bartels.

Een geweldige priester

Een geweldige priester heb ik leren kennen, van mij mag hij zalig worden!
Een boekje open over Alphons Ariëns, 'Herder zonder bokken'.

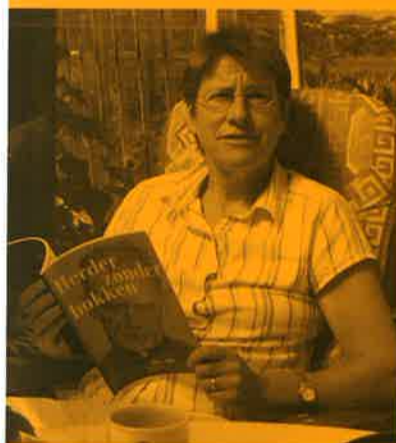

Als wij aankomen bij het huis van mevrouw Maria Schotman in de Ariënsstraat in Steenderen, staat zij al aan de weg te wachten. Het is prachtig weer en ze nodigt ons uit buiten te gaan zitten. Achter het maïs veld ligt in de verte Bronkhorst. In de beschutting van het huis luisteren we naar haar verhaal. Ze is vice-voorzitter van het parochiebestuur wanneer pastoor W. Zandbelt in de vergadering van januari 1998 voorstelt "Zullen we iets doen ter gelegenheid van de 100e verjaardag van de komst van pastoor Alfons Ariëns naar Steenderen? Een boek over zijn Steenderense periode van 1901 tot 1908?" Ze vindt het een geweldig initiatief. Natuurlijk heeft ze wel eens verhalen over Ariëns gehoord, maar ze heeft niet echt een goed beeld van hem. Ze weet wel dat haar eigen hoogbejaarde tante nog door Ariëns gedoopt is maar de verhalen komen natuurlijk van de mensen die hun familie of vrienden vroeger veel over Ariëns hebben horen praten.

Ariëns komt in 1901 als pastoor naar Steenderen, vanuit Enschede. Daar heeft hij zich als kapelaan geweldig ingezet voor de fabrieksarbeiders. Iets wat hem door de 'gegoeden' niet altijd in dank wordt afgenomen. Steenderen is in die tijd een dorp van boeren en kleine middenstanders. Ook hier gaat Ariëns vurig door. Hij komt op voor de boerenknechten, vindt dat ze een beter loon moesten krijgen en dezelfde goede maaltijden als de boeren zelf! Datzelfde geldt voor de gemeenteambtenaren. Uit de raadsverslagen uit die tijd blijkt hoe Ariëns een vurig pleidooi houdt voor een hoger loon voor hen. Ook de zieken hebben een bijzondere plaats in zijn hart: hij zet een soort kruisvereniging 'avant la lettre' op, waar mensen spullen kunnen lenen. Hij doet alles op de fiets, een hele oude. Dan zamelen de mensen geld in voor een nieuwe. Maar wat doet Ariëns: hij geeft hem aan de postbode. "Want die heeft hem harder nodig dan ik". Zijn huishoudster houdt de sleutel van de linnenkast maar bij zich, want anders geeft hij alles weg!

Naast zijn werk in de parochie is hij (ook) landelijk veel op pad. Zo richt hij – in zijn strijd tegen drankmisbruik – op veel plekken Kruisverbonden op, ook Mariaverenigingen en verenigingen voor kinderen. Ook is hij in die tijd al heel oecumenisch ingesteld. Steenderen is half katholiek, half protestant. Ariëns heeft goed contact met de dominee(s) en gaat zelfs bij protestantse families op kraambezoek! Omdat Ariëns ook in Steenderen een heel inspirerend priester is geweest, wil men graag zijn leven en werken in die plaats in een boek vastleggen. Het graafwerk begint: in de archieven, op het Katholiek Documentatie Centrum in Nijmegen, de oude notulen van het Kerkbestuur, bij de gemeente, bij de krant. Ook veel gesprekken met particulieren die nog verhalen van hun ouders over Ariëns hebben gehoord. Maria Schotman kan er met verve over vertellen.

Uit de stapels teksten moet een selectie worden gemaakt. Soms moeten handschriften worden ontcijferd, teksten uit het Latijn vertaald waarbij zij de hulp van anderen inroept. Onder

andere weer pastoor Zandbelt en ook de leden van het kerkbestuur. Foto's worden voor het boek gemaakt van belangrijke stukken, van de kerk, het Ariënsmonument, het dorp. En dan komt de productiefase: alles in één boek krijgen. Nadrukkelijk zegt mevrouw Schotman dat ze geen wetenschappelijk boek heeft willen schrijven. Ze heeft een pakkend beeld willen geven van de man die Ariëns was. Een bevlogen priester, die opkwam voor de mensen die niet rond konden komen. Die streed tegen het alcoholmisbruik. Die wezen uit Arnhem liet komen en onderbracht in het dorp. Een innemend boek werd het, 'Herder zonder bokken'. Zo typeert Ariëns zijn eigen functioneren in het

landelijke Steenderen immers. Op de voorpagina de bekende afbeelding die Jan Toorop van hem heeft gemaakt. Maria laat een foto van hem in het boek zien, daarnaast de tekening. Een heel karakteristiek figuur was Ariëns. Het portret tekent hem goed. Intelligent, bevlogen, met humor, een bewogen priester. Daarom is het 'eeuwfeest' dan ook groots gevierd. Met een Ariënsjaar: een Ariëns tentoonstelling en -film, bijzondere vieringen, zelfs een fietstocht is ontworpen langs plekken waar Ariëns zich heeft ingezet: nu het Ariënspad! En last but not least: het boek Herder zonder bokken. Heel afwisselend opgezet, erg boeiend om te lezen. Maria Schotman benadrukt dat door het schrijven van het boek haar bewondering voor Ariëns alsmat is gegroeid. Hij was zo onbaatzuchtig, cijferde zichzelf volkomen weg voor zijn medemensen. Zijn gezondheid leed daar onder maar hij vocht steeds maar door. Maria zegt dan ook: "Van mij mag hij zalig verklaard worden!"

Het schrijven van het boek Herder zonder bokken: een idee dat best navolging verdient! Boeiend is het en inspirerend om vast te leggen hoe mensen zich door de tijden heen hebben ingezet voor hun medemensen en daarbij hun nek stevig uit hebben gestoken!

Aloys en Nelleke Wijngaards Serrarens

Oisnodiging

ALPHONS ARIËNSPRIJS VOOR DIACONIE

Op zaterdag 9 oktober 2004 zal kardinaal A. Simonis voor het eerst de Alphons Ariënsprijs voor Diaconie uitreiken. U bent daarbij van harte welkom.

Deze feestelijke uitreiking zal plaatsvinden in het kerkelijk centrum De Huet, De Bongerd 4, 7006 NJ Doetinchem, telefoon (0314) 36 09 98.

Het programma van de dag begint om 10.30 uur en eindigt rond 14.00 uur. Vanaf 10.00 uur bent u welkom en is er koffie.

Op deze dag zullen alle gekandideerden aanwezig zijn en informatie over hun projecten geven op een diaconale markt. Er zal aandacht worden besteed aan de ingediende projecten en er zijn deskundigen aanwezig voor commentaar.

In verband met de lunch vragen wij u om u schriftelijk aan te melden bij DPD, Amersfoortseweg 10, 3705 GJ Zeist of via e-mail: dpd@aartsbisdom.nl

Colofon

DIACONIEKRANT

De Ariënsprijs voor diaconie wordt mogelijk gemaakt door de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling

Bijdragen

Hub Crijns, Piet Rentinck, Miny Bouwmeester, John Brohm, Ton Kremer, Elly Smeekens, Aloys en Nelleke Wijngaards Serrarens

Beoordelingscomité

Miny Bouwmeester, Elly Smeekens, Aloys en Nelleke Wijngaards Serrarens, Ton Kremer, John Brohm

Illustraties

Marcel Jurriëns

Vormgeving

Marijke Kamsma, Bliksemzwart Utrecht

Druk

Drukkerij Trepico, Hooglanderveen

Adressen

Diocesane Pastorale Dienstverlening

✉ Amersfoortseweg 10, 3705 GJ Zeist
☎ (030) 693 14 34
💻 dpd@aartsbisdom.nl
Drs. G.J. Brohm, staffunctionaris diaconie
💻 brohm@aartsbisdom.nl

Centrum Diakonaat Dijnseburg

Secretariaat
✉ Laan van Klarenbeek 31, 6824 JL Arnhem
☎ (026) 446 16 92
💻 cdd.elly@tiscali.nl
drs A.H.M. Wijngaards, gedelegeerde voor permanent diakonaat
mevr. drs P.H.E.A. Serrarens Wijngaards en B.v. Wilgenburg, adj. gedel. voor permanent diakonaat
✉ A. van Nieuwenaerlaan 10, 6824 AN, Arnhem
☎ (026) 443 36 26
💻 wijngaards-serrarens@aartsbisdom.nl

Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling

Secretariaat
✉ Amersfoortseweg 10, 3705 GJ Zeist
💻 dkci@aartsbisdom.nl

Bestuur

✉ Mevrouw M. Bouwmeester-Smit (voorzitter)
✉ Iependijk 17, 7471 BE Goor
☎ (0547) 27 52 93
💻 minysmit@xs4all.nl
✉ A.Th.J.M. Kremer (adviseur)
✉ Brem 13, 7577 EN Oldenzaal
☎ (0541) 53 26 43
💻 kremer@aartsbisdom.nl

'Hoe kan ik voor jou

een naaste zijn?'